

Arap devrimi üzerine gözlemler

2012-11-28 11:06:00

■ Tunus'ta 2010 Aralığı ortalarında başlayan yığın gösterilerinin devlet başkanı Zeynel Abidin Bin Ali'nin 14 Ocak 2011'de ülkeden kaçmasına yol açmasının ardından Cezayir'de, Ürdün'de, Yemen'de ve hepsinden önemlisi Mısır'da gençlik başta olmak üzere geniş işçi ve emekçi yığınlar sokaklara inmeye başladı. İşbirlikçi ve faşist rejimleri sarsan ve ölüme meydan okuyan Arap işçi ve emekçilerinin devrimci öfke, kararlılık ve eylemi daha şimdiden, onyıllardır dünyanın bu bölgesine egemen olmuş olan bayat ve kokuşmuş havayı dağıtmış ve gerici ve emperyalist statükoya ağır darbeler indirmiş bulunuyor. Arap emekçi yığınlarının bu görkemli atılımının devrimci bir önderlikten, hattâ zaman zaman herhangi bir önderlikten yoksun olduğu görülüyor. Buna rağmen, sözkonusu atılım sadece bölgedeki gerici klikleri ve onların emperyalist efendilerini değil, hem burjuva ve hem de -olduğu kadarıyla- devrimci muhalefet grup ve partilerini de hazırlıksız yakalamış, hattâ şaşkınlığa uğratmıştır. Ancak devrimci süreç bu eksikliği gidermekte, bir yandan eylemlere katılan ve şehitler veren yığınları ve bir yandan da onların bağrında filizlenmekte olan devrimci güçleri hızla eğitmektedir.

■

■ ■

■

■ ■ 80 milyonu aşkın bir nüfusa sahip bulunan ve ABD ve İsrail'in bölgedeki en önemli dayanağı olan Mısır'daki yığınsal gösteriler bu aşamada, yaşanan devrimci atılımın doruğunu oluşturdular: 25 Ocak'tan bu yana devam eden ve bu ülkenin bir dizi kentinde meydana gelen gösterilerin -şimdilik- sonuncusu ve en büyüğü 1 Şubat 2011'de gerçekleştirildi. Ajanslar ülke çapında yapılan gösterilere -1 milyonu başkent Kahire'de olmak üzere- milyonlarca insanın katıldığını açıkladılar. Devrimci yığın eylemlerinin bundan böyle ne ölçüde ilerleyeceğini, sefil bir uzlaşmayla mı yoksa demokratik ve anti-emperyalist devrimlerle mi taçlanacağını bugünden öngörmek son derece zor. Ama Arap yığınlarının bunu kırmış olan bu tarihsel inisiyatifi için şimdiden şu iki saptamayı yapabiliriz: 1- Esas olarak Tunus ve Mısır'da sokaklara dökülen ve ölüme meydan okuyan işçi ve emekçi yığınlarının devrimci kararlılık ve eylemi önümüzdeki aylar ve hattâ yıllar içinde tüm Kuzey Afrika ve Ortadoğu bölgesini ve hattâ ötesini etkilemeye devam edecektir. 2- Yığın hareketi daha şimdiden Britanya ve ABD emperyalistlerinin bölge halklarına giydirmiş olduğu deli gömleğini parçalamış, bölgedeki gerici statükonun yıkılmasının önünü açmış, siyasal gericiğin ve ABD/ AB emperyalistlerinin ve Siyonizmin hesaplarını bir daha geri dönülmezcesine bozmuştur.

■

» »

»

» » Aralarındaki farklılıklara rağmen, Fas'tan Yemen'e kadar uzanan bölgedeki rejimlerin hemen hemen hepsinin, yığınların yıllardır kendisini dışı vuramayan ya da Mısır'da 2004'ten bu yana patlak veren işçi direnişlerinde olduğu gibi ancak kısmen dışı vuran hoşnutsuzluk ve öfke birikiminin üzerinde oturmakta olduğu biliniyordu. Bu barut fıçısının, şu içinde bulunduğumuz dönemde eyleme dönüşmesinin bir dizi nedeni var. Bunları şöyle sıralayabiliriz: a) ABD'nin 11 Eylül 2001 olaylarını bahane ederek ortaklarıyla birlikte başta Afganistan ve Irak gelmek üzere Orta Asya ve Ortadoğu halklarına karşı, yüzbinlerce insanın yaşamına mal olan vahşî bir saldırıya girişmiş olması, b) Mübarek kliğinin, Filistin halkını bir cehennem yaşamına mahkûm eden, Temmuz 2006'da Lübnan'a ve Aralık 2008-Ocak 2009'da Gazze'ye karşı giriştiği saldırılarda binlerce insanı katleden Siyonist işgalcilerle işbirliği yapmakta olması, c) Mısır halkının, Enver Sedat ve Hüsnü Mübarek kliklerinin 1970'lerin ikinci yarısından bu yana, demokratik hak ve özgürlüklere düşman olmakla kalmayıp muhalif burjuva örgüt ve partilere bile hoşgörü göstermeyen gerici/ faşist tek parti diktatörlüğüne karşı öfkesinin doruk noktasına varmış olması ve özellikle d) 2008'de patlak veren ve neredeyse tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik bunalımın ve IMF/Dünya Bankası ikilisinin dayattığı neo-liberal ekonomi politikalarının bölge halklarının yaşam standartlarını daha da düşürmesi ve buna bağlı olarak özellikle besin fiyatlarındaki artışların iktidardaki elitlerle yoksulluğa ve işsizliğe mahkûm edilmiş ve devlet terörüyle susturulmuş emekçi yığınlar arasındaki uçurumu daha da derinleşirmesi. (1) Bunlara, “demokratik” söylemlerine rağmen ırkçı ve sömürgeci mantıklarını asla bir yana bırakmamış olan ABD/ AB emperyalistlerinin özellikle 2001 sonrası dönemde İslâm halklarını şeytanlaştırmalarının, onları “terör”le ve “terörizm”le özdeşleştirmesinin etkisini ekleyebiliriz.

»

» »

»

» » Milyonları uyandıran ve ayağa kaldıran Arap devrimi, ABD ve özellikle Batı Avrupa emperyalistlerinin “demokrasi ve insan hakları”na ilişkin demagojisini bir kez daha sergilemiş, emperyalizmin ve tekeli sermayenin, dünya gericiliğinin ana kaynağı ve her türlü demokrasinin yadsınması olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. (2) Fas'tan Yemen'e kadar uzanan geniş bölgede ABD ve AB emperyalistleri hep askerî diktatörleri, şeyhleri, emirleri, kralları, yani en gerici rejimleri desteklemiş, silâhlendirmiş, bu ülkelerin işçi ve yoksul emekçi yığınlarını siyasal tabanı son derece dar olan bu klikler ve yerli işbirlikçi burjuvaziyle ortaklaşa sömürmüş ve bu ülkelerin zengin doğal kaynaklarına el koymuşlardır. Şimdilerde ise emperyalist burjuvazinin şefleri ve sözcüleri Arap uşaklarına, “demokratik reformlar” yapmalarını, barışçı kitle gösterilerini zor kullanarak bastırmamalarını vb., ayağa kalkmış olan yığınlara ise “sâkin” olmalarını ve “ılımlı” bir rota izlemelerini öneriyorlar. (Ama devrimci yığınlar bugüne kadar fazlasıyla “sâkin” olmuş, polise, karşı-devrimci çetelere ve Mübarek kliğinin üyelerine fazlasıyla “ılımlı” bir tutum almış, yani devrimci otoritelerini kurmak ve yaşama

geçirmek için çok az şey yapmışlardır. Demek ki yığınların “sâkin” değil daha da “öfkeli” olmaları, “ılımlı” değil daha da “aşırı” olmaları gerekiyor.) Onlar böylelikle, hem yüzyıllardır bu ülkelerin Arap halklarına karşı işledikleri ağır suçları unutturmayı, hem de dikkatleri perde arkasında ve kulislerde yürüttükleri iç tartışmalardan uzaklaştırmayı umuyorlar. Bu tartışmaların değişmez konusu; ayağa kalkan yığınların nasıl ezileceği, bu hengâmeden en az zararlar nasıl çıkılacağı ve devrim yangınının diğer ülkelere sıçramasının nasıl önleneceğidir. Ne var ki, devrimci yığın hareketinin basıncının etkisi altında bulunan karşı-devrim kampı içindeki anlaşmazlık ve sürtüşmeler, bir panik yaşamakta olan İsrail yöneticilerinin –ABD’ni suçlamaya kadar götüren- uzlaşmaz tutumu ve ABD emperyalistlerinin fundamentalist İslâm’ın egemenliğiyle sonuçlanacak ikinci bir İran devrimi korkusu, daha doğrusu saplantısı, devrimin düşmanlarının kendileri açısından yeterince rasyonel bir politika izlemelerini zorlaştırıyor. (3)

”

” ”

”

” ” Gene de emperyalist burjuvazinin devrimi bastırma konusunda oldukça zengin bir repertuara sahip olduğu unutulmamalı. Bunların arasında; Tunus’ta ve/ ya da Mısır’da yapılmış olduğu gibi eski rejimi bazı göstermelik ödünler ve personel değişiklikleriyle sürdürmeye çalışmak, sivil polisleri, mafyavari çeteleri vb kullanarak bir kargaşa ve terör ortamı yaratmak, yığın hareketinin saygınlığını lekelemek için tapınaklara, evlere ve mağazalara saldırılar düzenlemek, ayağa kalkan yığınları içi boş vaatlerle aldatmak, yığınların sonuç almayan ve birbirini yineleyen gösterilerden usanmasını beklemek, sıkıyönetim ve askerî darbe sopası sallamak vb. var. Onlar, koşulların olgunlaşması hâlinde ise Mübarek kliğinin yerine, en azından ABD ve İsrail’e açıkça karşı tutum almayan bir askerî yönetim geçirmeyi plânlıyorlar. Bugüne kadar devrimci yığın hareketi, onların bu doğrultudaki çabalarını etkisizleştirmeyi başardı. Ne var ki olduğu yerde saymaya devam ettiği ve gerici rejim üzerinde baskısını yoğunlaştırarak hiç olmazsa bazı taktiksel zaferler kazanmadığı takdirde yapılan özveriler bir yerde boşa gidebilir.

”

” ”

”

” ” Devrimci bir önderlikten yoksun olan Arap işçi ve emekçilerinin karşı karşıya bulunduğu en büyük tehlikenin, iktidarı ele geçirme konusunda net bir tutuma sahip olmamalarından ve silâhlı kuvvetlere ilişkin yanılsamalarından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Örneğin, Kuzey Afrika ve Ortadoğu devrimleri açısından belirleyici öneme sahip olan Mısır’da, varolan gerici devlet aygıtının yıkılması ve bir işçi-emekçi iktidarının kurulmasına ilişkin herhangi bir talebe rastlanmamakta, tepkiler Mübarek ve onun yakın çevresinin suçları üzerinde yoğunlaşmış gözükmemekte; öte yandan, gerici orduya alternatif bir devrimci silâhlı örgütlenme hazırlığı da gözükmemekte ya da buna ilişkin talepler de duyulmamaktadır. Bir yanlış anlamaya meydan vermemek için, sokağa çıkmış olan göstericilerin askerlerle

kardeşleşme ve onları kazanma tutumunun asla yanlış olmadığına altını çizmem gerekir. Lenin, 29 Ağustos 1906'da yayımlanan "Moskova Ayaklanmasının Dersleri" adlı makalesinde şöyle demişti:

»

» » "Aslında askerî birliklerin her gerçek halk hareketi sırasında kaçınılmaz olan yalpalaması, devrimci savaşımın şiddetlendiği durumlarda gerçek bir askerî birlikleri kazanma kavgasına yol açar." (Selected Works, Cilt 3, Londra, Martin Lawrence Ltd., s. 349) Yüzbinlerin ve milyonların son derece meşru taleplerle sokaklara döküldüğü koşullarda, yığınların devrimci ruh hâlinde mutlaka etkilenecek olan sıradan askerlerin ve hattâ küçük rütbeli subayların silâhlarını kolay kolay halka çeviremeyecekleri, hattâ halkın saflarına geçebilecekleri doğrudur. Son çözümlemede, özellikle emperyalizmin ve iktidardaki gerici burjuvazinin baskı aracı olan orduyla halk arasında çelişmenin olgunlaştığı iç savaş koşullarında, devrimci öncünün ve devrimci yığınların silâhlı kuvvetlerin en azından bir bölümünü kazanma yolunda inatçı ve sistemli bir çaba göstermesi devrimin yazgısı bakımından her zaman büyük önem taşır.

»

» »

»

» » Gerek Tunus'ta ve gerekse Mısır'da dikta rejimleri yığınları öncelikle ve esas olarak polis aygıtını kullanarak denetim altında tutmuş ve ezmişlerdir. Dahası, Mısır'ın somut koşullarında ordunun -ülkeyi Britanya hegemonyasından ve monarşiden kurtaran- 1952 devrimini gerçekleştirmiş ve 1948-49'da, 1956'da, 1967'de ve 1974'de İsrail'e karşı savaşmış olmasından da kaynaklanan kısmî bir meşruiyete sahip olduğu gözardı edilemez. Ancak, zamanla bu kısmî meşruiyeti önemli ölçüde zayıfladığı tahmin edilebilir. Mısır ordusu 1978 Camp David Anlaşması'ndan bu yana ABD-İsrail eksenine çok yakın bir ilişki içine girmiş, âdeta bu ikili tarafından denetlenir hâle gelmiştir. Bu ordu, Siyonist işgalcilerin Filistin halkına karşı gerçekleştirdiği kıyım ve savaş suçlarına ortaklık etmiş, ABD ve ortaklarının Arap ve İslâm halklarına karşı işlediği savaş suçlarına en azından dolaylı destek vermiş ve böylelikle Mısır halkının ulusal gurur duygusunu incitmiştir. Bunlara, -İsrail'den yana kalması için- ABD'nden, yılda 1.3 milyar dolar tutarında askerî donanım ve malî destek (ya da rüşvet) alan ordu üst kademesinin bireysel ya da kolektif olarak sahip olduğu işletmeler aracılığıyla Mısır işbirlikçi burjuvazisinin neredeyse en önemli fraksiyonunu oluşturduğunu, yani sokaklara dökülen Mısır işçi ve emekçilerinin yarattığı artı-değere el koyan bir güç olduğu gerçeklerini eklemeliyiz.

»

» »

»

» » Bu koşullarda, ayağa kalkan Mısır işçi ve emekçilerinin özelde orduya ve genelde devlete ilişkin yanlısımlarından devrimci pratiğin ateşi içinde kurtulmaları ve devrimci bir işçi-emekçi iktidarının çekirdeğini oluşturacak olan özerk bir silâhlı örgütlenmeye gitmeleri,

devrimin ilerlemesinin çıkarları açısından yaşamsal bir önem taşımaktadır. 2 Şubat'ta polisin de içinde yer aldığı Mübarek-yanlısı gerici güçlerin Kahire'nin Tahrir meydanındaki göstericilere karşı gerçekleştirdiği ve 3 Şubat'ta da devam eden kanlı saldırılar, bunun gereğini ve vazgeçilmezliğini bir kez daha ortaya koymuştur.

”

” ”

”

” ” Ordunun 31 Ocak'ta, göstericilere karşı zor kullanmayacağı yolundaki açıklamasını bu olgular ışığında değerlendirebiliriz. ABD emperyalizminin şefleri, Mısır'da burjuva egemenliğinin asıl ve sonal güvencesi konumunda bulunan ordunun, giderek derinleşmekte olan bir iç savaş ortamında bölünebileceğinden, bunusa devrimin ve yığınların daha da radikalleşmesine yol açabileceğinden kaygılanıyorlar. Gerek ABD ve gerekse AB emperyalistlerinin yığınlara “sâkin” ve “ılımlı” davranmayı önermelerinin nedeni de bu. Bu bay ve bayanların tercihi, Muhammet El Baradei gibi liberal burjuva isimlerin önderliğinde kurulacak ordu ağırlıklı bir “geçiş hükümeti” aracılığıyla yığınların devrimci enerjisinin söndürülmesi ve kapitalist-emperyalist statükonun sürdürülmesine doğru kayıyor. Mısır işçi ve emekçilerinin çıkarları ise tam tersine, devrimin sonuna kadar götürülmesini ve sadece Mübarek kliğinin değil, onun sınıfsal dayanaklarının da yıkılmasını ve siyasal gericiğin ve emperyalizmin kesin bir yenilgiye uğratılmasını da gerektiriyor. Arap ülkelerinin ve tüm dünyanın sömürülen yığınlarının ve gerçek devrimcilerinin dileği Mısır devriminin sefil bir uzlaşmayla değil, sahici bir halk devrimiyle noktalanması ve giderek sosyalist bir devrime yönelmesidir.

”

” ”

”

” ”

”

” ”

”

” ” DİPNOTLAR

”

” ” (1) Financial Times'in 29 Ocak 2011 tarihli sayısında yer alan bir yazıda şöyle deniyordu:

”

” ” “Dünya Bankası'nın rakamlarına göre, Mısır'ın nüfusunun artmasına paralel olarak bu ülkede zenginlerle yoksullar arasındaki aralık da büyümüş ve mutlak yoksulluk oranı 2000-2005 yılları arasında yüzde 16.7'den yüzde 19.6'ya yükselmiştir. . .

”

” ” “Temel gereksinim maddelerinin fiyatları hızla artarken, kullandıkları lüks tüketim maddelerinin yeni alışveriş merkezlerinin raflarını doldurduğu son derece küçük elitin

zenginliđi daha göze batır oldu

”

” ”

”

” ” (2) Bin Ali’nin ülkeden kaçmasından birkaç gün önce, Tunus polisinin binlerce silâhsız göstericiye ateş açtığı sırada Fransa Dışışleri Bakanı Michèle Alliot-Marie, “düzeni sağlaması” için Fransız polisinin Tunus diktatörüne “knowhow” (=uzmanlık bilgisi) aktarmasını istediğini belirtmişti. Fransa Kültür Bakanı Frédéric Mitterand ise, Bin Ali’yi diktatör olarak tanımlamanın “son derece abartılı” bir saptama olduğunu söylüyordu.

”

” ” Avrupa Birliđi Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü’nün başı Alvaro de Vasconcelos, 25 Ocak’ta Der Spiegel’de yayınlanan bir söyleşisinde, AB’nin Tunus’taki Bin Ali yönetimi ve benzerleriyle işbirliği içinde olduğunu şu sözlerle itiraf ediyordu:

” ” “AB ve özellikle jeografik olarak Tunus’a en yakın olan üye devletler Bin Ali rejimini fazlasıyla uzun bir süre hoş tuttular. Onlar statükoyu, demokrasi denemeleri yapmaktan daha güvenli bir seçenek olarak gördüler. Avrupalıların buna ilişkin korkularının altında İslâmcıların iktidarı ele geçirebilecekleri korkusu yatıyordu. Bugün bile çoğu, otoriter Arap rejimlerini kötünün iyisi sayıyor.”

”

” ”

”

” ” (3) Mısır ile İran arasında bir paralellik kurma çabaları gerçekçi değil. Her şeyden önce, düzen için sözcüğün herhangi bir anlamında tehdit oluşturmıyan Müslüman Kardeşler, ne 1979 İranı’ndaki Ayetullahların manevî otoritesine sahipler; ne de onlar kadar “radikal” bir tutuma. Mısır’ın, önemli ölçüde turizme bağımlı –ve küçüksenmeyecek bir bölümü Kıptilerden oluşan- kent orta ve küçük burjuvazisi, 1979 İranı’nda mollaları parasal ve siyasal olarak destekleyen “bazar” esnafından oldukça farklı. Mısır, İran gibi petrol ve doğal gaz kaynakları bulunmayan, tarıma elverişli arazisi son derece sınırlı olan ve esas gelirini turizm, Süveyş Kanalı’ndan elde edilen geçiş ücretleri ve görece sınırlı bir imalat sanayisi ve tarımdan elde eden ve bu objektif koşullardan ötürü fazlasıyla dışa bağımlı bir ülke. Böyle bir ülkede işbaşına gelebilecek olan Müslüman Kardeşler türünden bir İslâmî partinin ABD ve AB emperyalistleriyle cepheden bir çatışmaya girmesi neredeyse olanaksız. (Bütün bu sorunlara, geçtiğimiz günlerde referandum sonucu bağımsızlığını ilân eden Güney Sudan’da Batı-yanlısı bir rejimin iktidara gelmiş olması eklenmeli. Bilindiđi gibi, Mısır ekonomisinin candamarını oluşturan Nil’in kaynağı Güney Sudan’da bulunuyor.) Tabii bu objektif koşullar, Mısır’da iktidarı ele geçirmesi hâlinde devrimci proletarya ve bağlaşıklarını da olağanın ötesinde zorluklarla karşı karşıya bırakacak ve belki de onu komşu ülkelerdeki devrimci hareketi bütün gücüyle desteklemeye zorlayacaktır.

”

” ”

»

»

»

2-3 Şubat 2011